

здавалося б, неважливі речі, такі як, розвиток власного персоналу, екологічна етика, благодійна діяльність, впровадження енергозберігаючих технологій, волонтерство тощо, вони успішно випереджають конкурентів і вирішують сучасні економічні проблеми.

Список використаних джерел:

- 1) Сумець О. М. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства / Сумець О. М., Сомова О. Є., Пеліхов Є. Ф. — К: «Видавничий дім «Професіонал», 2009. — 280 с.
- 2) Д. С. Ліфінцев «Корпоративна соціальна відповідальність як складова культури розвитку організації: економічне значення» №11, 2013.

Бодрова Д.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
аспірант кафедри економічної теорії, макро- та мікроекономіки

ІНСТИТУЦІЙНІ ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ ЕМЕРДЖЕНТНОГО ТИПУ

Складний і суперечливий процес становлення в Україні і загалом у світі сучасних соціогосподарських систем позначений пошуками ефективних шляхів подолання наслідків глобальної фінансової кризи і розбудови нової моделі економічного розвитку, здатної забезпечити на інноваційній основі стаке зростання і суспільний добробут. Інтенсифікація глобальних взаємодій, загострення конкуренції, прискорення тектонічних зрушень в технологічній структурі національного і світового господарства, спрямованих на зростання питомої ваги інноваційних виробництв, поглиблюють існуючі та породжують нові соціально-економічні суперечності. Зазначені процеси викликають нагальну потребу в розробці принципово нових підходів до дослідження різнорівневих інституційних перетворень складних економічних систем емерджентного типу з метою оптимізації управління ними.

Аналіз траєкторій розвитку багатьох країн світу з висхідною (емерджентною) економікою, з різними вихідними рівнями та передумовами для модернізаційних процесів призвів до переосмислення домінуючих уявлень про розвиток – поряд з ресурсними, геоелекономічними, соціальними, політичними та соціокультурними факторами все більшої ваги набувають інституційні чинники забезпечення інноваційно-технологічних змін. Прийшло розуміння того, що кожна країна має свій специфічний шлях до процвітання, який зумовлений її характерними рисами, і ці особливості значною мірою залежать від якості інституціонального конструкту сучасних економічних систем з їх інноваційними підсистемами. Саме інституціональні чинники все більше стають домінантою інноваційного розвитку, визначають відмінності між різними господарськими системами та конкурентні переваги національних господарств у прориві до вищих технологічних укладів. Як свідчить драматичний досвід України останніх років і деяких інших країн на пострадянському просторі, держави, що не створили надійної і міцної інституціональної матриці національної інноваційної системи, мають рахуватися не тільки з ризиком безнадійної відсталості, втрати самоідентичності, економічного і політичного суверенітету, але й і з загрозами територіальній цілісності. Очевидно, що за умов глобалізації, розгортання інноваційних процесів з одночасним загостренням міжнародної конкуренції досягти помітних успіхів в реалізації власних конкурентних переваг зможуть лише країни з ефективною, модернізованою економікою і сучасними державними та недержавними інститутами, які реалізують адекватну зазначеним процесам і викликам економічну політику. У зв'язку з цим, врахування інституціональних чинників і вироблення відповідних інституціональних

механізмів забезпечення ефективного інноваційного розвитку економічної системи стає необхідною умовою самозбереження держави.

На даний час науковий аналіз проблем інституціонального оздоблення, дизайну національних інноваційних систем, їх адаптації до інституціональної матриці процесів глобалізації та інтеграції поступово переходить на новий якісний рівень. Первинне узагальнення, наукове осмислення ситуації глибокої інституційної кризи в Україні і породженого нею інституційного вакууму змінюється етапом поглибленого теоретичного дослідження, нагальними потребами якого стали: виявлення закономірностей і розбудова інституціональних моделей інклюзивного економічного зростання, більш ретельний аналіз конкретних проблем інституційного забезпечення відповідних складових та етапів процесу інноваційно-технологічних змін, вироблення практичних рекомендацій щодо формування сприятливого інституційного середовища функціонування національного господарства та його конкурентоспроможної реінтеграції у європейський і світовий економічний простір на основі задіяння інноваційних чинників.

Інноваційно-технологічна модернізація країн з емерджентною економікою, для якої характерні макроекономічна нерівноважність, біфуркації, турбулентності, хвилеподібність розвитку, тим не менш має здійснюватися у відповідності із основними напрямками формування нового технологічного укладу, до яких, як відомо, належать: біотехнології, засновані на досягненнях молекулярної біології та генної інженерії; нанотехнології; системи штучного інтелекту; глобальні інформаційні мережі та інтегровані високошвидкісні транспортні системи. Слід звернути увагу, що орієнтація на розвиток технологічного базису країни у відповідності із переліченими напрямками прийнятна з точки зору інституційної спроможності здійснення вище окреслених місій країни та стратегічних пріоритетів розвитку її національного господарства.

Технологічна модернізація економіки неможлива без суттєвої активізації інноваційної діяльності її суб'єктів. Інтенсивність та ефективність останньої значною мірою залежить від сприятливого інституційного та макроекономічного середовища й ринкової кон'юнктури, які створюють у суб'єктів відповідну мотивацію до проведення власних досліджень та розробок, підвищують ресурсоспроможність впровадження їхніх результатів, придбання нових технологій та обладнання, обмежують можливості для отримання прибутків з «не інноваційних» джерел, що виникають внаслідок деформацій у системі прав власності країни. Тобто мова йде про необхідність формування цілісної інституційної матриці інноваційно-технологічних змін. У цьому сенсі першочерговими з боку уряду мають стати такі заходи:

- підтримання сталого економічного зростання на основі ендогенних факторів і розвитку виробництва для внутрішніх потреб; збереження політичної стабільності з метою недопущення постійного переділу власності та розмивання прав на неї залежно від циклів політичної кон'юнктури; орієнтація на високий рівень зайнятості і доходів населення як першооснови високого попиту на інноваційні товари та послуги; забезпечення стабільності і передбачуваності законодавства, надійний законодавчий і судовий захист прав власності, в тому числі інтелектуальної, неможливість волюнтаристського, в тому числі адміністративного, рейдерського і кримінального захоплення чужої власності, що в цілому дозволяє зменшити ризики інноваційної діяльності та стимулює суб'єктів на пошук можливостей власного розвитку на основі інноваційних факторів;

- формування повноцінної цілісної національної інноваційної системи, окремі елементи якої сьогодні існують, але ізольовані один від одного; розбудова і державна підтримка діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури – технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів, наукоградів, науково-технологічних центрів, фондів венчурного інвестування;

- повне покриття державою витрат на проведення фундаментальних досліджень державних та приватних науково-дослідних установ та суб'єктів виробництва за пріоритетними напрямками на начальних етапах; запровадження змішаного, за участю приватного бізнесу, фінансування прикладних досліджень і розробок; надання державного

фінансування на прикладні розробки на умовах державного замовлення, конкурсного відбору виконавців, та обов'язковості подальшого впровадження цих розробок; підготовка за державним замовленням менеджерів із комерціалізації наукових розробок;

– запровадження економічних механізмів стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів і впровадження інновацій у виробництво. Серед них: зменшення оподатковуваного прибутку на розмір витрат на НДДКР; запровадження плаваючих ставок податку на прибуток залежно від розміру витрат суб'єктів на власні НДДКР, придбання нових технологій та обладнання, відносно обсягів реалізованої продукції, або залежно від частки інноваційної продукції у загальному обсязі; звільнення підприємств від сплати ПДВ за продуктами, які є об'єктами інтелектуальної власності; звільнення від митних платежів імпорту обладнання та матеріалів, що використовуються у проведенні НДДКР; надання підприємствам державних безвідсоткових позик на придбання і освоєння сертифікованих інноваційних продуктів, безкоштовних ліцензій на промислове освоєння інтелектуальної власності, що належить державі та створеної за рахунок її коштів; застосування податкових стимулів до суб'єктів виробництва, що здійснюють підготовку кадрів для своєї дослідницької діяльності за власний рахунок;

– створення умов для інтеграції державних наукових установ чи їх окремих підрозділів із виробничими структурами, об'єднаних спільним ринком, з подальшим утворенням науково-виробничих комплексів і застосуванням державного замовлення на їхню продукцію. Це дозволить зменшити гостроту проблеми охорони та передачі інтелектуальної власності, сертифікації інноваційної продукції, підвищити ефективність використання результатів НДДКР та наблизити дослідницьку діяльність до конкретних запитів ринку.

Прискорення інноваційних процесів вимагає ефективнішого використання світового інформаційного простору. Мають бути створені та задіяні високоефективні системи телекомунікацій, розроблені та впроваджені нові, більш швидкі, методи передання та опрацювання інформації, автоматизовано її пошук, збирання, нагромадження і зберігання за єдиною системою обліку електронних інформаційних ресурсів. Включення України до глобального інноваційного процесу може відбуватись у двох напрямках: з одного боку, залученням прямих іноземних інвестицій разом з новими технологіями і ноу-хау, з іншого – інвестуванням власних технологій і ноу-хау у господарські структури світу. Це сприятиме інтеграції України у світову економіку як рівноправного партнера для розвинених країн, а не сировинного додатку, підвищенню ролі ендегенних факторів інноваційного розвитку, формуванню базових технологічних інновацій як переважного типу, збільшенню масштабів розробок і впровадження власних технологій, а також їхнього трансферу на ліцензійних умовах, розвитку внутрішнього ринку наукомісткої продукції та збільшенню її експорту.

Волошин А.В.

Національний університет “Києво – Могилянська Академія”
Студент ФЕН МП-2 “Інноваційна стратегія”

КЛАСТЕРИ ЯК ВИД РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ РЕАНІМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі економіка України знаходиться в такому стані, коли на неї значного впливу завдають зовнішні екстерналиї, які виходять за рамки вирішення економічними інструментами. Тому зараз, як ніколи, є актуальним пошук інноваційних “рецептів” вирішення тої кризової ситуації, яка існує в Україні.

Згідно даних Світового банку, додатне зростання ВВП (+1%) в Україні можливе лише при вирішенні фактично поточних питань (реформування податкової системи, посилення держбюджету), але ніяк не задає вектору для зростання в найближчі десятиліття. Одним із